

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการย่อยที่ 2 การศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชน
ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง
Sub-project 2 Way of Life and Indigenous Knowledge of the Highlanders
in the Royal Project Expansion of Mae Salong

โครงการย่อยภายใต้ชุดโครงการ : การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนใน
พื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง
แผนงานวิจัย : การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพและ
มิติด้านสังคม

โดย

ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง ประชุมพงศ์ มโนหาญ

สนับสนุนทุนวิจัยโดย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการย่อยที่ 2: การศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนใน
พื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

Sub-project 2 : Way of Life and Indigenous Knowledge of the Highlanders
in the Royal Project Expansion of Mae Salong

โครงการย่อยภายใต้ชุดโครงการ : การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน
ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง
แผนงานวิจัย : การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ
และมิติด้านสังคม

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
2. นายปฐมพงศ์ มโนหาญ สำนักวิชานวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มกราคม 2559

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องจากการสนับสนุนของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย แก่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เพื่อดำเนินงานวิจัย ชุดโครงการวิจัย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง โครงการย่อยที่ 2 การศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชุมชน ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง เพื่อศึกษาสถานภาพ และการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมไปถึงวิถีการดำรงชีพและเศรษฐกิจท้องถิ่นของชุมชนชาติพันธุ์ในโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

ทางคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก ในการอำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย คณะทำงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน) ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแนะนำแนวทางการวิจัยให้เป็นผลสำเร็จและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นสามารถนำไปขยายผลในพื้นที่วิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่ได้มอบหมายให้คณะผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยชิ้นนี้โดยให้เดินทางไปยังพื้นที่วิจัยอย่างต่อเนื่องและดูแลเอาใจใส่ในการช่วยแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด

คณะผู้วิจัย

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	ดร. พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	Pollavat Prapatthong
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำสำนักวิชาศิลปศาสตร์
หน่วยงาน	สำนักวิชาศิลปศาสตร์
ที่อยู่	สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุด อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100
โทรศัพท์/โทรสาร	0 5391 6000 / 0 5391 6723
E-mail	pollavat.pra@mfu.ac.th

นักวิจัย

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	นายปฐมพงศ์ มโนหาญ
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	Pathompong Manohan
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำสำนักวิชานวัตกรรม
หน่วยงาน	สำนักวิชานวัตกรรม
ที่อยู่	สำนักวิชานวัตกรรม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุด อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100
โทรศัพท์/โทรสาร	0 5391 7034 / 0 5391 7049
E-mail	pathompong.man@mfu.ac.th

บทสรุปผู้บริหาร

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พื้นที่ทั้งหมด 64,927.56 ไร่ มีหมู่บ้านเป้าหมาย 25 กลุ่มบ้าน 15 หมู่บ้าน ครอบคลุม 3 ตำบล 2 อำเภอ มีจำนวนประชากร 2,003ครัวเรือน 16,620 คน จำแนกเป็นชาย 8,537 คน และหญิง 8,883 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 136 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์อาข่า ร้อยละ 49.18 จีนยูนาน ร้อยละ 25.41 และชาติพันธุ์อื่นๆอีก 6 ชนเผ่า ได้แก่ ไทยพื้นราบ ไทยใหญ่ เย้า ลีซอ ลัวะ และลาหู่ ซึ่งแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะมีองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความจำเพาะของ แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์แตกต่างกันไป รวมถึงมีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรม จึงทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างกันไปด้วย

ประกอบกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของประชาชนบนพื้นที่สูงเหล่านี้ที่มีปฏิสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนานในพื้นที่มีวิถีปฏิบัติระหว่างกัน ทั้งความผสมกลมกลืนซึ่งกันและกัน การสร้างพรมแดนทางชาติพันธุ์ การสร้างโครงสร้างทางชาติพันธุ์ที่ประกอบสร้างสังคมขึ้นมาใหม่ นับว่าเป็นพลวัตทางสังคมในพื้นที่บนดอยแม่สลอง ที่ไม่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยวอีกต่อไป และที่สำคัญที่สุดคือการที่กลุ่มคนเหล่านี้ได้ผนวก รวมกันในความเป็นพลเมืองของรัฐไทยที่มีสิทธิและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในฐานะพลเมืองรัฐ

พลวัตของวิถีการผลิตบนพื้นที่สูงในพื้นที่แม่สลองมีการพัฒนาการใช้พื้นที่ในการผลิตอย่างต่อเนื่อง ผสมรวมกับความเปลี่ยนแปลงในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมนั้น มีความเข้มข้นขึ้นจากเกษตรเพื่อยังชีพมาเป็นเกษตรเพื่อสร้างความมั่งคั่งสู่การนำพื้นที่ไปสู่ภาคบริการเช่นการท่องเที่ยว ร้านค้า ที่พัก ร้านอาหาร โดย ทั้งหมดนี้เป็นไปบนพื้นฐาน “ชาติพันธุ์สัมพันธ์ (Ethnicity)” ที่สืบเนื่องยาวนานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในพื้นที่ และยังมีปัญหาที่ต้องการพัฒนาเพื่อให้เกิดศักยภาพในความเป็นอยู่อย่างต่อเนื่อง อาทิ ปัญหาความยากจนในพื้นที่ ปัญหาการมีระบบการผลิตที่ใช้สารเคมีอย่างไม่เหมาะสม ปัญหาพื้นที่ทำกินเสื่อมโทรม ปัญหาการบุกรุกเพื่อหาพื้นที่ทำกินใหม่ ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาด้านสังคมในอนาคต

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีภารกิจสำคัญในการสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนางานโครงการหลวง และขยายผลการดำเนินงานโครงการหลวงไปยังพื้นที่สูงส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบท สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง สามารถผสมผสานองค์ความรู้จากโครงการหลวงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และสร้างนวัตกรรมของชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนทั้ง 8 ชาติพันธุ์ ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนให้ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นมาแก้ไขปัญหให้สอดคล้องกับบริบทสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ อย่างแท้จริง

2 วิสัยทัศน์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพภาพและการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

2.2 เพื่อศึกษาวิธีการดำรงชีพและเศรษฐกิจท้องถิ่นของชุมชนชาติพันธุ์ในโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

3 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.3.1 ข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สถานภาพและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมประเพณี องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ 8 ชาติพันธุ์ ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

1.3.2 โครงสร้างประชากร และสภาพเศรษฐกิจท้องถิ่นของ 8 ชาติพันธุ์ ในโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

1.3.3 สถานภาพและการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชนของชาติพันธุ์เดียวกัน และระหว่างชุมชนชาติพันธุ์ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง โดยมีขอบเขตการดำเนินงานตามพื้นที่ ดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในพื้นที่ตำบลแม่สลองนอก ตำบลแม่สลองใน และตำบลป่าตึง รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 หมู่บ้าน ดังนี้

ตำบลแม่สลองนอก จำนวน 13 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสันติคีรี บ้านอาหละบ้านเลาสิบ บ้านธาตุ บ้านป่าคาสุขใจ บ้านกลาง บ้านอาแบ บ้านป่าคาสามัคคี บ้านพนาสวรรค์ บ้านแม่จันทรง บ้านเจียงจาไส บ้านใหม่สันติ และบ้านตงจาไส

ตำบลแม่สลองในจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านอาหม

ตำบลป่าตึงจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านสันติสุข

5. ผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่องการศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลองเป็นการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่ตำบลแม่สลองในและตำบลป่าตึงบางส่วนการศึกษาเน้นเรื่องวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ 8 กลุ่มในการวิจัยได้ใช้เวลาในการศึกษา 1 ปี (พ.ศ.2558) โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์และศึกษาวิธีการดำรงชีพเศรษฐกิจท้องถิ่นของชุมชนชาติพันธุ์ในโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง โดยผลการศึกษาพบว่าในปีพ.ศ.2553พื้นที่ศึกษาได้ถูกโอนจากที่ดินใช้ประโยชน์ทางการทหารมายังกรมป่าไม้ซึ่งพื้นที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย

พบว่าภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงนั้นก็เพื่อให้ระบบของโครงสร้างของพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีวงจรการผลิตและการบริโภคเบ็ดเสร็จในพื้นที่และสามารถทำการค้ายังต่างประเทศได้ โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ผ่านสถาบันทางสังคม คือ ตลาด การเมือง ศาสนา และเครือข่าย งานวิจัยนี้ได้สร้างความรู้ที่ส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จในพื้นที่ คือด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุนทรียภาพ ด้านหน่วยวิเคราะห์และการจัดการ ด้านภูมิปัญญาวิถีถิ่น โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนา

ผลการวิจัยยังได้เสนอแนะนโยบายเพื่อการพัฒนา คือนโยบายด้านความเป็นพลเมืองเรื่องการได้สัญชาติที่เป็นทุนทางการผลิต นโยบายด้านพหุวัฒนธรรมเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์มีพื้นที่ทางสังคมของตนเองเพื่อเป็นทุนในการผลิตอย่างยั่งยืน นโยบายทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นส่วนรวม เพื่อสร้างทุนทางสังคมทั้งที่เป็นภูมิปัญญาและการสร้างชิ้นใหม่

โดยการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาเป็นเนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลองดังนี้

1 การเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ภูมิปัญญา: การคัดสรรผ่านทุนที่ดิน

ผลการศึกษาได้พบว่าสถานภาพขององค์ความรู้ในแต่ละชาติพันธุ์นั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงจากโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลองในภาพรวมนั้นพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆนั้นได้พัฒนาองค์ความรู้ของกลุ่มตนเองไปเป็นสังคมเมืองอย่างเห็นได้ชัดปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการพัฒนาของพื้นที่นั้นเป็นการพัฒนาเพื่อเน้นการท่องเที่ยวเป็นหลักเพราะสืบเนื่องจากสาเหตุที่การวางอาวุธและการช่วยเหลือกองทัพไทยในยุคสงครามเย็นทำให้พื้นที่ดอยแม่สลองได้กลายเป็นพื้นที่เปิดและอยู่ในการดูแลของทหารแต่อย่างไรก็ตามในพื้นที่อื่นๆนั้นไม่ประสบความสำเร็จในแต่ดอยแม่สลองนั้นประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีก็เพราะด้วยการวางตัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเนื่องด้วยผู้นำของทหารจีนที่มีการสร้างพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่มต้น

การสร้างให้พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นความสำเร็จของกลุ่มคนจีนยูนนานที่ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติทำให้พวกเขาสามารถดำรงความเป็นจีนอยู่ได้และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐที่จะช่วยให้ความเป็นจีนได้รับสถานภาพทางสังคมที่กลายเป็นกลุ่มผู้นำในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในพื้นที่นั้นเดิมได้กลายเป็นกลุ่มแรงงานในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่เนื่องจากที่ดินทั้งหมดเป็นเขตที่ดินใช้ประโยชน์ทางการทหารดังนั้นปัจจัยการดำรงชีพหลักในพื้นที่คือทุนที่ดินนั้นเป็นของคนจีนเป็นส่วนใหญ่การทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพของกลุ่มคนบนพื้นที่ดอยแม่สลองนั้นเป็นเรื่องสำคัญหลังจากที่คนจีนไม่ได้เป็นทหารแล้วดังนั้นเรื่องระบบความสัมพันธ์ทางสังคมจะแปลงเปลี่ยนไปตามพื้นที่ดินทำการเกษตรสามารถแบ่งได้เป็นสามช่วงดังนี้

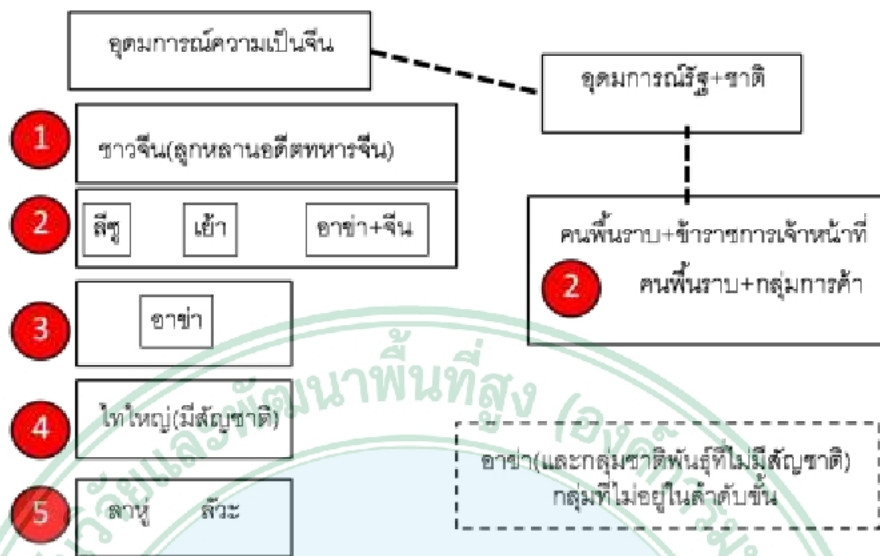
ช่วงที่1จากปีนสู่จอบเสียมเป็นช่วงเวลาของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติได้รับที่ดินทำกินคนละ 15 ไร่แต่ความที่เป็นทหารมาตลอดนั้นไม่มีประสบการณ์ทางการบจิงต้องมีกลุ่มคนชาติพันธุ์ต่างๆมารับจ้างทำงานให้และเป็นสาเหตุของการอพยพเข้ามาในระยะที่สอง

ช่วงที่2 การพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การเข้ามาทำกินของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่เข้ามาใช้ที่ดินใช้ประโยชน์ทางการทหารนั้นทำให้ดอยแม่สลองเป็นพื้นที่หลากหลายชาติพันธุ์แต่อย่างไรก็ตามหมู่บ้านต่าง ๆ นั้นมีผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มอดีตทหารจีนเป็นอย่างดี

ช่วงที่3 จากที่ดินทหารสู่การปลดปล่อยหลังจากปีพ.ศ.2553แล้วที่ดินที่เคยใช้ในการกักทหารไดโอนให้กับกรมป่าไม้เสร็จสิ้นดังนั้นขณะนี้จึงเป็นการปลดปล่อยที่ดินจากมือของกลุ่มอดีตทหารจีนไปสู่ระบบการจัดการที่ดินของรัฐที่ดินนั้นหลายส่วนได้กลายเป็นที่ดิน สปก.ซึ่งสามารถแปลงเป็นทุนได้และกำลังถูกดำเนินการเพื่อใช้ที่ดินในการกู้ยืมเงินของธนาคารเพื่อการเกษตรต่อไปและที่ดินจะถูกเปลี่ยนมือไปเป็นอย่างมากการลุกล่าที่ดินในเขตป่าจะมากขึ้นซึ่งเป็นสภาวะที่พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงกำลังเผชิญหน้าอยู่ในขณะนี้

2 ระบบทางสังคม :ที่ดิน สัญชาติ และความเป็นจีน กับภูมิปัญญาชาติพันธุ์เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กันจากที่กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนจีนผ่านวิถีการผลิตซึ่งที่ดินเป็นปัจจัยหลักและความต้องการสัญชาติเป็นปัจจัยที่จะเข้าถึงสวัสดิการของรัฐและการรับรองความเป็นไทยทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆนั้นถูกผูกติดกับความเป็นจีนอย่างเหนียวแน่นความรู้และภูมิปัญญาต่างๆนั้นได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความเป็นจีนประกอบกับภาษาที่ใช้ในพื้นที่ที่ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาหลักความรู้เรื่องภาษาจีนจึงเป็นความจำเป็นที่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆต้องมีทักษะเพราะว่า “ภาษาจีนเป็นภาษาในการทำงานบนพื้นที่ดอยแม่สลอง” ความเป็นจีนเป็นสิ่ง

ที่ประกอบสร้าง “ระบบทางสังคม” พื้นที่ของงานวิจัยงานวิจัยนี้ค้นพบว่าโครงสร้างทางชาติพันธุ์มีลำดับชั้นในระบบโครงสร้างบนพื้นที่ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงลำดับชั้นในโครงสร้างทางสังคมของพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง

จากภาพที่ 1 เป็นการแสดงถึงระบบลำดับชั้นทางสังคมที่มีปัจจัยหลักคือ “อุดมการณ์ความเป็นจีน” ที่มีองค์ประกอบด้วย ความเป็นจีน ที่ดิน สัญชาติและ ภาษาจีน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการผลิตในพื้นที่ การศึกษานี้พบว่าถึงแม้ว่าจะมีความเป็นเป็นชาติพันธุ์เดียวกันแต่ลำดับชั้นของความสัมพันธ์ในโครงสร้างแตกต่างกันถ้าไม่มีองค์ประกอบครบ คือความเป็นจีน ที่ดิน สัญชาติ และภาษาจีน แต่ที่สำคัญคือ ความเป็นจีนนี้ไม่ใช่แค่วัฒนธรรมที่เป็นจีนเท่านั้นแต่มีความหมายถึงระบบเครือญาติและการสืบสายเลือดอีกด้วย

ในกลุ่มที่ไม่มีสัญชาติเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตได้อย่างเท่าเทียมกันกับกลุ่มอื่นจึงไม่อยู่ในลำดับชั้นทางสังคม กลุ่มเหล่านี้ได้พยายามในการสร้างความสัมพันธ์กับอำนาจทางสังคมอื่นๆที่เข้ามาเสริมแรงให้กับพวกเขาเช่นองค์กรพัฒนาเอกชน จะพบว่าความช่วยเหลือคนไร้สัญชาติในพื้นที่บ้านป่าคาสุขใจ จนถึงแม้ว่าจะไม่ได้สัญชาติแต่ก็สามารถดำรงชีวิตในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีสามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐในฐานะคนไร้สัญชาติได้ด้วยความช่วยเหลือขององค์กรพัฒนาเอกชน แต่บางคนที่ตั้งถิ่นฐานที่ไม่อยู่ในพื้นที่ทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ก็ต้องพึ่งพาการเสริมแรงจากหน่วยงานของรัฐที่ไม่ต้องการหลักฐานทางสัญชาติ เช่นกลุ่มที่เข้าร่วมร่วมกับโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวเป็นอย่างดี

การวิจัยนี้สามารถอธิบายว่าความพยายามที่จะสร้างการพัฒนาโดยใช้โดยใช้หน่วยทางชาติพันธุ์เป็นเป้าหมายนั้นไม่เหมาะสมในการวิจัยในพื้นที่ชาติพันธุ์นั้นมีความซับซ้อนและมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับชาติพันธุ์ที่เหนือกว่ารวมถึงมีความสัมพันธ์กับรัฐอีกด้วย งานวิจัยนี้พบว่าถึงแม้คนชาติพันธุ์ใดก็ตามที่ครั้งหนึ่งเคยได้รับ “สถานะภาพคนจีน” สามารถกลายเป็นชาติพันธุ์เดิมของตัวเองได้เมื่อสิ้นสุดความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับคนจีน เช่นกรณีของ นางวิมลที่เคยเป็นภรรยาของคนจีนแต่เมื่อสามีตายและตนเองไม่ได้รับปัจจัยการผลิตที่สืบทอดจากสามี รวมถึงไร้สัญชาติ ก็กลับกลายเป็นสถานะภาพไทใหญ่ที่เคยเป็นก่อนแต่งงาน ความเป็นจีนจึงผูกพันกับปัจจัยการผลิตอื่นๆอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ถึงแม้ว่าป้าวิมลจะมีความสามารถทางภูมิปัญญาเช่นเดียวกับคนจีนก็ตามและลูกของป้าวิมลเองนั้นก็ได้รับสถานะภาพจีนแต่ไม่ได้เลี้ยงดูป้าวิมลเองจากอยู่ได้หัวน ดังนั้นปัจจัยความเป็นครอบครัวจีนในเรื่องการสืบสายเลือดของป้าเองนั้นไม่สามารถทำให้ป้าได้กลายเป็นจีน

ได้ ในอีกกรณีหนึ่งคือคนอาช่าที่เป็นผู้นำที่บ้านแม่ต๋อนั้นมีคุณสมบัติความเป็นจีนทุกอย่างแต่เมื่อไม่ได้รับการสืบสายเลือดจากบิดาที่เป็นจีนจึงทำให้ไม่สามารถเป็นคนจีนได้และยังคงเป็นอาช่าในหมู่บ้านอาช่า ดังนั้นความเป็นจีนเป็นการสืบสายเลือดจากบิดาแต่ไม่ทำให้ฝ่ายหญิงกลายเป็นจีนไปได้ถ้าลูกไม่สามารถเลี้ยงดูในพื้นที่ได้ และถึงแม้จะมีสองสัญชาติ(คือไทยกับไตหวัน)ก็ไม่สามารถเป็นจีนได้ถ้าไม่มีบิดาเป็นคนจีน ในกรณีที่คนจีนอยู่ในหมู่บ้านคนลัวะนั้นก็จะมีสถานภาพทางราชการเป็นลัวะไปด้วยแต่เมื่อสอบถามไปก็พบว่าเป็นคนจีน ดังนั้นความเป็นชาติพันธุ์จึงมีความซับซ้อนเกินกว่าจะใช้เป็นหน่วยในการจัดการเพื่อพัฒนาได้ และไม่สามารถระบุเชิงพื้นที่ได้ว่าหมู่บ้านนี้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใดเพราะหมู่บ้านประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย

ภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ได้รับการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์การผลิตและอุดมการณ์ความเป็นจีนเช่นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบำรุงสตรีมีครรภ์และการดูแลสุขภาพเด็กในกลุ่มอาช่าการเพาะปลูกการใช้ภูมิปัญญาในการสร้างอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยว และอาหาร และปัจจัยที่สำคัญในการทำให้ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการเปลี่ยนศาสนาที่ทำให้ความเชื่อดั้งเดิมถูกลดทอนลง

3 การบริโภค การออม และภาวะหนี้สิน

การศึกษาการบริโภคของกลุ่มคนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลองนั้นพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตกับการบริโภคไม่ได้เป็นไปด้วยกันในกลุ่มคนบางกลุ่มกลุ่มที่มีการผลิตและการบริโภคไปด้วยกันนั้นคือกลุ่มคนจีนยูนนานในงานวิจัยนี้ของเรียกว่า เป็นการผลิตแบบ “สุนทรีย์ภาพทางการผลิต” โดยแนวคิดนี้มาจากเรื่องแรงงานที่สัมพันธ์กับการผลิตของ งานเขียนเรื่องทุนคือแรงงานในโรงงานนั้นผลิตสินค้าที่ตนเองไม่ได้ใช้และมีราคามากกว่าค่าแรงที่ตนเองได้รับ มีคนได้รับส่วนเกินจากผลผลิตของแรงงานคนนั้นจำนวนมาก ความมีชีวิตจึงไม่มีความหมายมากกว่าค่าจ้างจากแรงของตนเองถ้าอยากได้ค่าจ้างเพิ่มก็ต้องขูดรีดแรงงานตนเองให้มากขึ้นมีวิธีเดียวเท่านั้น

คนจีนยูนนานปลูกชาสามารถอธิบายเรื่องวัฒนธรรมชาอย่างสนุกสนานและการกล่าวถึงการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมชาอย่างยาวนานในอารยธรรมเป็นพันๆปี แต่หลายคนไม่เป็นเช่นนั้นพึ่งพอใจกับการดำรงชีพเพียงแค่แรงงานผลิตที่ไม่รู้ว่กำลังทำอะไรอยู่ในจุดไหนของวงจรการตลาดไม่เคยบริโภคผลผลิตของตนเองเลย แนวคิดนี้เองที่สร้างให้คนจีนแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆในพื้นที่แม่สลองที่ยังไม่มีสุนทรีย์ภาพทางการผลิตที่ไม่สามารถอธิบายสิ่งที่ตนเองผลิตได้และไม่ได้บริโภคสิ่งที่ตนเองผลิต ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “กินทุกอย่างที่ปลูกปลูกทุกอย่างที่กิน”

ภาวะหนี้สินและการออม

ในการศึกษานี้จะเป็นการศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินในระบบเท่านั้น พบว่าภาวะหนี้สินของกลุ่มคนในพื้นที่ยังมีความรุนแรงมากนักเนื่องจากการกู้หนี้ยืมสินเป็นไปด้วยระบบของหมู่บ้านเช่น ธนาคารหมู่บ้าน(ซึ่งประกอบด้วยการออมเป็นหลัก) และ กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการจัดการการเงินและทุนขนาดเล็กซึ่งก่อประโยชน์มากกว่าเป็นการสร้างภาวะหนี้สินระยะยาว เป็นการสร้างทุนสำหรับครัวเรือน แต่ภาวะคุกคามก็มีเช่นกันในการสร้างหนี้สินจากสินเชื่ระยะยาวที่กำลังเข้ามาในพื้นที่จากธุรกิจเอกชนเช่น การให้บัตรสถานะบุคคลเลข 6 สามารถเช่าซื้อรถยนต์ได้และจากรัฐคือการกู้เงินธนาคารเพื่อการเกษตร เนื่องจากที่ดินได้เปลี่ยนสถานะมาเป็นที่ดิน สปก. หลังปีพ.ศ.2553 ซึ่งจะกลายเป็นหนี้สินขนาดใหญ่ระยะยาวก่อปัญหาทางสังคมในอนาคต

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่2 ศึกษาวิธีการดำรงชีพและเศรษฐกิจท้องถิ่นของชุมชนชาติพันธุ์ในโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลองดังนี้

สภาพเศรษฐกิจท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีการผลิต

ความซับซ้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สัมพันธ์กันในพื้นที่การศึกษาวิจัยที่เป็นผลสืบเนื่องจากวัตถุประสงค์ข้อที่1 ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่วิจัยมีลักษณะเฉพาะ การศึกษาวิจัยนี้พบว่าในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สองไม่สามารถใช้หน่วยหมู่บ้านเป็นหน่วยศึกษาวิจัยได้เนื่องระบบการผลิตและเศรษฐกิจไม่ได้ขึ้นอยู่กับอาณาเขตของหมู่บ้านในพื้นที่งานวิจัยนี้ได้เสนอระบบความสัมพันธ์การผลิตเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกันในพื้นที่ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สอง

จากผลการศึกษาพบว่าวงจรการผลิตและการกระจายสินค้านั้นในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สองสามารถเป็นพื้นที่ที่พึ่งพาตนเองในการสร้างตลาดและสร้างความต้องการในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีเนื่องจากพื้นที่นี้มีอัตลักษณ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวประกอบกับการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ได้รับการสืบทอดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในพื้นที่ เช่นเดียวกับการผลิตสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวเช่นชาก็สามารถกลายเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามในประวัติศาสตร์การเกษตรกรรมบนพื้นที่ได้พบว่ามีความล้มเหลวในการเกษตรกรรมมาหลายครั้งเช่นการปลูกพืชเมืองหนาวชนิดต่างๆที่ได้รับการส่งเสริมแต่เนื่องจากความรู้ของกลุ่มคนจีนไม่เข้าใจการเกษตรกรรมทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการดูแล การตลาดที่จะจัดจำหน่ายก็ไม่มี และคนจีนยูนนานเองก็ไม่บริโภคในชีวิตประจำวัน แต่ความสำเร็จในเรื่องการปลูกชา เป็นสิ่งที่ทำให้แม่สองมีการผลิตที่ดีสืบเนื่องจากมีตลาดรองรับเป็นอย่างดีและชาเป็นวิถีวัฒนธรรมของคนจีนคนจีนบริโภคและให้คุณค่าต่อชาเป็นอย่างมาก และการผลิตชาขึ้นอยู่กับมือกลุ่มคนจีนลูกหลานอดีตทหารจีนทั้งสิ้น แม้ว่าคนจีนที่กลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ยังต้องปรับตัวไม่ปลูกชา โดยหันมาปลูกกาแฟซึ่งกลุ่มอาฮาได้พยายามเริ่มต้นปลูกและมีราคาดีในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามกาแฟที่ดอยแม่สองนี้ยังเป็นแค่ผู้ปลูกเท่านั้น เกษตรกรที่ปลูกกาแฟยังไม่สามารถก้าวข้ามให้เป็นเกษตรกรกาแฟที่มีความรู้เรื่องกาแฟเป็นอย่างดีได้ คือเขาเหล่านั้นขาด “ภูมิปัญญากาแฟ” และ “รสนิยมกาแฟ” กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถอธิบายเรื่องพันธุ์กาแฟที่ตัวเองปลูกได้ว่ามีลักษณะสายพันธุ์อย่างไรอยู่ในจุดไหนของโลกกาแฟ รวมถึงไม่สามารถอธิบายรสชาติและรสนิยมกาแฟได้ ซึ่งแตกต่างจากชาที่คนจีนปลูกซึ่งคน

จีนสามารถอธิบายได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้แนวคิดเรื่องความสำเร็จของภูมิปัญญาชาควรรนำไปสร้างเป็นแนวทางสำหรับพืชชนิดอื่นในพื้นที่ด้วยเช่นกันเนื่องจากการท่องเที่ยวที่บนดอยแม่สลองที่นักท่องเที่ยวต้องการคือ “ประสบการณ์เชิงสุนทรีย์” ในพื้นที่ซึ่งจะทำให้สร้างรายได้ได้มากขึ้นทุนหมุนเวียนอยู่ในพื้นที่ เป็นการใช้ “การท่องเที่ยวเพื่อสร้างการพัฒนา” มากกว่าการเน้นที่ตัวเงินเป็นเป้าหมาย แต่สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะที่ไม่มีที่ดินนั้นไม่ใช่จะเป็นภาระของพื้นที่เพราะความต้องการแรงงานในพื้นที่ในอุตสาหกรรมบริการรวมถึงการผันตัวเองไปสู่เจ้าของกิจการอุตสาหกรรมบริการในอนาคตอีกด้วยซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนสินค้าเกษตรกรรมไปยังมือผู้บริโภคในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว

ปัจจัยความสำเร็จของการผลิตที่ยั่งยืน

ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาบนพื้นที่โครงการขยายผล โครงการหลวงแม่สลองที่ได้จากการวิจัย มีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบให้กลายเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ดังนี้

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่จะสร้างให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่สูง ด้วยสาเหตุของโลกาภิวัตน์ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ประกอบกับพื้นที่บนดอยแม่สลองเป็นแหล่งต้นน้ำ ดังนั้นความสำคัญอันดับแรกของการจัดการสิ่งแวดล้อมคือ การสร้างป่าไม้ให้ยั่งยืน ด้วยวิธีการจัดการเกษตรที่ใช้พื้นที่ และให้ปริมาณผลผลิตที่สูง หรือสินค้าที่มีมูลค่าสูง รวมถึงการจัดการผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวและในประเด็นเรื่องอนามัยสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมในที่นี้ยังรวมหมายถึง ประเด็นเชิงภูมิศาสตร์ และภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น เช่น แผ่นดินไหว การแยกตัวของดิน และการพังทลายของการใช้พื้นที่ทางการเกษตรแบบผิดวิธี ดังนั้นความรู้เรื่องการจัดการการพัฒนาบนพื้นที่สูง ในเรื่องการก่อสร้าง จึงต้องได้รับการเอาใจใส่และตระหนักรู้อย่างเข้มงวด

ปัจจัยด้านสุนทรีย์ภาพ

เป็นปัจจัยที่เป็นจุดแข็งของพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง ปัจจัยสุนทรีย์ภาพ สามารถแยกได้เป็นสองแนวทางคือ

1. สุนทรีย์ภาพด้านทิวทัศน์ ที่มีความได้เปรียบของดอยแม่สลองที่มีทิวทัศน์สวยงาม เหมาะแก่การท่องเที่ยว
2. สุนทรีย์ภาพด้านชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์บนพื้นที่ดอยแม่สลอง เป็นสีสันของวิถีชีวิตที่สร้างสุนทรีย์ภาพเชิงประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านหน่วยวิเคราะห์และการบริหารจัดการ

งานวิจัยนี้ค้นพบว่า หน่วยของการวิเคราะห์และการจัดการของพื้นที่โครงการขยายผล โครงการหลวงแม่สลอง ไม่ใช่หมู่บ้านหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นหน่วยวิเคราะห์ แต่พบว่าหน่วยวิเคราะห์คือระบบการผลิตที่เชื่อมโยงกลุ่มคนต่าง ๆ และพื้นที่เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ จากผลผลิตการเกษตรสู่ระบบการท่องเที่ยว และกระจายรายได้สู่กลุ่มคนในอุตสาหกรรมบริการ

ซึ่งการผลิตทางการเกษตรมีหลายระดับ ทั้งระดับซื้อขายในชุมชน ซึ่งมีวงจรที่รับใช้วิถีชีวิตคนบนดอยแม่สลองเอง ระดับที่สองคือรับใช้การท่องเที่ยว ระดับที่สามคือ รับใช้ระบบการส่งออก ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ถึงแม้จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่ไม่ได้อยู่ในระบบการผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่กระจายตัวไปถึงสามระดับ ดังนั้นหน่วยวิเคราะห์จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จอย่างยั่งยืน

4.8.4 ปัจจัยด้านภูมิปัญญาวิวัฒน์

ปัจจัยด้านนี้ เป็นผลจากการศึกษาเรื่องการผลิตและการจำหน่ายชา ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาคนจีน งานวิจัยนี้พบว่า ความสามารถทางภูมิปัญญาของผู้คน สามารถส่งเสริมให้สินค้าทางการเกษตรของตนมีคุณค่า และได้รับการยอมรับได้อย่างไร โดยคนจีนนั้นสามารถใช้ผลผลิตเรื่องชา อาหาร และภาษาจีน ซึ่งเป็นวิถีชีวิต และการบริโภคในชีวิตประจำวันของพวกเขา มาอธิบายคุณค่า รสนิยม และรสชาติให้กับผู้บริโภคได้ หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ สามารถสร้างอุปสงค์ (demand) ให้เกิดขึ้นได้ แต่สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่นอาข่าที่กำลังปลูกกาแฟเป็นสินค้าหลัก แต่วิถีชีวิตของชาวอาข่ากลับไม่ได้ดื่มกาแฟซึ่งเป็นผลผลิตของตนเอง ดังนั้น ปัจจัยความสำเร็จของการปลูกกาแฟคือ การทำให้สินค้ากลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของความเป็นชาติพันธุ์ เข้าใจและอธิบายเรื่องสินค้าที่ตนเองผลิตได้เป็นอย่างดี อธิบายถึงรสนิยม รสชาติที่เทียบเคียงกับสินค้าอื่นๆ ในตลาดได้ มีใช้เพียงแต่กาแฟอย่างเดียว แต่ผลิตภัณฑ์การเกษตรอื่นๆ ที่ดูเหมือนไม่มีคุณค่า เช่น ลูกท้อ ลูกไหน องุ่น สตรอเบอร์รี่ เป็นต้น ซึ่งการสร้างความรู้ในเรื่องสินค้าเหล่านั้น รวมถึงเป็นสินค้าที่ปลอดภัยและได้รับการรับรองจากสถาบันทางการเกษตรต่างๆ ก็เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภูมิปัญญาวิวัฒน์บนพื้นที่ดอยแม่สลองได้ กล่าวโดยย่อก็คือ กลุ่มชาติพันธุ์มิได้ขายสินค้าทางการเกษตรแต่ขายความรู้และประสบการณ์ของสินค้านั้นๆ ผ่านองค์ความรู้ทางชาติพันธุ์

รูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างการผลิตที่ยั่งยืนบนพื้นที่สูง

1. การใช้การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา

การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่ไม่ได้เน้นรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่เป็นการใช้การท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคนและพื้นที่เป็นหลักส่วนรายได้เป็นรองลงมา เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปัญหาของการส่งเสริมการผลิตในพื้นที่ต่าง ๆ มักจะถูกตั้งคำถามต่างๆ เสมอว่า ผลิตแล้วจะนำไปขายให้กับใคร ได้ราคาเท่าไร แต่สำหรับพื้นที่บนดอยแม่สลองแล้ว มีปัจจัยการท่องเที่ยวที่เป็นตัวขับเคลื่อนในการกระจายผลผลิตทางการเกษตรไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้พบว่า ถ้าดอยแม่สลองสามารถสร้างรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ในสินค้าเกษตร ที่มีความแตกต่าง ปลอดภัย และดีต่อสุขภาพ เพื่อให้เกิดความต้องการแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นการผลักดันให้เกิดการเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัยและดีต่อสุขภาพ ก็จะเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ การใช้การท่องเที่ยวเพื่อผลักดันการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกิดวงจรการผลิต ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

โดยมีแนวทางดังนี้

การสร้างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

การเกษตรของดอยแม่สลองจะต้องเป็นเกษตรรูปแบบธรรมชาติ ปลอดภัย เป็นหลักด้วยการนำจุดแข็งของโครงการขยายผลโครงการหลวงเข้ามาช่วยเพื่อสร้างผลผลิตที่ปลอดภัยและการบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรเพื่อการหมุนเวียนการปลูกพืชที่ไม่ซับซ้อนในกลุ่มผู้ผลิต สร้างความมั่นใจสำหรับนักท่องเที่ยว

ความช่วยเหลือที่ต้องการมากที่สุดคือการจัดการเกษตรบนพื้นที่สูงการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรและการท่องเที่ยว และปัญหาการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงที่ผิดวิธีเช่นการก่อสร้างที่อาคารสถานที่รวมถึงการป้องกันภัยพิบัติบนพื้นที่สูงเช่นดินถล่ม ดินคืบ ฯลฯ

การสร้างควมยั่งยืนด้านทุนและภูมิปัญญา

ด้วยการขยายตัวถึงวิธีการทาง “สุนทรียภาพทางการผลิต” ในการสร้างสินค้าที่ประกอบด้วยความรู้ และที่มาของความรู้อย่างเป็นระบบ การเริ่มที่เข้าใจและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง เพื่อสร้างการความหมายของสินค้าผ่านภูมิปัญญา

ทุนที่สำคัญคือทุนมนุษย์ที่ยังมีบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงความเป็นพลเมืองของรับได้จากการที่ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งเป็น

การบริหารจัดการ

การปรับทัศนคติในกลุ่มข้าราชการและนักพัฒนาในเรื่องการจำแนกกลุ่มคนว่าไม่สามารถจำแนกกลุ่มตามชาติพันธุ์ในพื้นที่ได้แต่ควรจำแนกกลุ่มตามวิธีการผลิตของชาวบ้านแทน เพราะว่าการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ครบวงจรคือ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การบริการ และโครงสร้างพื้นฐาน ดังนั้นกลุ่มคนชาติพันธุ์ต่าง ๆ นั้นอาจไม่ต้องทำคบวงจรในก็ได้แต่กลุ่มคนบางกลุ่มอาจทำงานภาคบริการได้ดีกว่า เช่น กลุ่มคนจีนและกลุ่มอาข่าเป็นกลุ่มที่มีพื้นที่และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว กลุ่มคนชาติพันธุ์อาข่า ลีซู ไทใหญ่ คนจีนบางกลุ่ม ก็อาจเป็นผู้ผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว คนลัวะ คนเมือง อาจเป็นกลุ่มในภาคบริการ

2. การสร้างการเกษตรให้กลายเป็นสถาบัน

การเกษตรบนดอยแม่สลอง ถือว่าเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งที่เรียกได้ว่าเป็นทุนที่แฝงฝังในร่างกายใน ร่างกาย ที่ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ใช้เวลา ลองผิดลองถูก สะสมความรู้ผ่านภูมิปัญญาชาติพันธุ์มา อย่างยาวนาน แต่อย่างไรก็ตามการสร้างให้ทุนทางการเกษตรที่แฝงฝังในชุมชนเหล่านั้นได้รับการยอมรับเชิงสถาบันมากขึ้น ดังนี้

- การสร้างให้สินค้าเหล่านั้นได้รับการยอมรับในระดับต่างๆด้วยการนำไปประกวดผลิตผลทางการเกษตรทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ
- การสร้างสมาคมทางการค้า สมาคมทางการเกษตรที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายระหว่างประเทศ ซึ่งดอยแม่สลองมีความได้เปรียบที่สามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างประเทศได้ผ่านทางเงินแผ่นดินใหญ่และไต้หวัน
- การสร้างตราสัญลักษณ์ทางการค้าของผู้ประกอบการรายย่อยเพื่อสร้างความจงรักภักดีต่อสินค้าให้กับผู้บริโภค
- การสร้างตราสัญลักษณ์การรับรองสินค้าจากโครงการขยายผลโครงการหลวงให้กับผู้ผลิต เกษตรกร
- การเพิ่มมูลค่าของสินค้าการเกษตรเช่นการนำผลิตผลการเกษตรไปแปรรูป เป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวเช่น เบเกอรี่ สินค้าของดองของแช่หมักที่ต้องการบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและการปรับปรุงรสชาติของสินค้าแปรรูป ควรมีการประกวดและให้รางวัล
- การสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในพื้นที่ ที่มีความสามารถในการจัดการที่รองรับโลกาภิวัตน์ฐานภูมิปัญญาได้
- การศึกษาเพื่อนำผลิตผลทางการเกษตรไปจดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อสร้างให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมีคุณค่าขึ้น เช่น ชา กาแฟ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนา

จากการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาและองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายผลโครงการหลวงแม่สลองแล้วสามารถสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาในพื้นที่ได้ดังนี้

1 นโยบายเรื่องความเป็นพลเมืองของรัฐ

เรื่องสัญชาติที่เป็นทุนทางการผลิตอย่างหนึ่งทำให้คนที่มีสัญชาติมีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินในฐานะพลเมืองได้ แต่ปัจจุบันนี้การศึกษาพบว่าคนที่ไม่มีสัญชาติก็ได้รับการดูแลจากรับเป็นพลเมืองแต่ความต้องการของคนที่ไม่ใช่สถานะทางทะเบียนหรือไม่มีสัญชาติไทยนั้นต้องการไปมากกว่าการได้รับสวัสดิการแต่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับด้วย นอกจากนี้การมีสัญชาติทำให้สามารถเดินทางและต่อออกการค้ากับกลุ่มคนต่างๆได้ง่ายและการเข้าถึงระบบความยุติธรรมของรัฐเช่นกัน

ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่จะไม่ก้าวหน้าและยั่งยืนได้เลยถ้ากลุ่มคนเหล่านี้ขาดทุนทางสังคมที่เป็นพื้นฐานเช่นสัญชาติเพราะจากสถิติคนมีสัญชาติไทยมีเพียงร้อยละ 49 เท่านั้น

วิธีผลักดันให้เกิดนโยบายดังกล่าวอาจไม่ใช่ภารกิจของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)แต่การผลักดันนั้นอาจเป็นการร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่อยู่ในพื้นที่เพื่อเสริมแรงซึ่งกันและกันรวมถึงการประสานเชิงนโยบายกับภาครัฐให้เกิดการจัดการเรื่องสัญชาติให้ได้มากที่สุด

2 นโยบายด้านวัฒนธรรม

การเป็นพลเมืองของรัฐนั้นไม่เพียงแต่เป็นโดยกฎหมายเท่านั้นแต่ต้องเป็นโดยวัฒนธรรมธรรมด้วยซึ่งทำให้เกิดการถดถอยทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ลงรัฐได้สร้างกลไกในการผนวกกลุ่มคนต่างๆเข้าไว้ด้วยกันในวัฒนธรรมแห่งชาติเพียงรูปแบบเดียวซึ่งทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆนั้นต้องปรับตัวเองให้ผสมกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมของชาติ

ในพื้นที่แม่สลองนั้นกำลังเผชิญหน้ากับวิกฤตทางวัฒนธรรมเช่นกันแต่เป็นการเผชิญหน้าอีกรูปแบบหนึ่งโดยงานวิจัยนี้พบว่าการผนวกวัฒนธรรมนั้นมีการกระทำสองทางคือ วัฒนธรรมของรัฐและวัฒนธรรมจีน แต่ที่ลดลงคือความหลากหลายวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

แนวทางการผลักดันนโยบายเรื่องวัฒนธรรมในพื้นที่คือการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่สามพื้นที่ดังนี้

- พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้มีการสืบค้นและผลิตประวัติศาสตร์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่รวมถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสร้างเป็นพื้นที่เป็นรูปธรรมเช่น ศูนย์วัฒนธรรมหรือพิพิธภัณฑ์โดยให้เอกชนหรือองค์กรบริหารท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- พื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมสมัย การให้กลุ่มชาติพันธุ์มีตัวตนในบทเพลง ภาพยนตร์หรือ เอกสาร หนังสือหรือนิยาย รวมถึงทางโซเชียลมีเดียต่างๆ เพื่อสร้างตัวตนให้มีภาพของเจ้าของพื้นที่ในวัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวสมัยใหม่ที่สำคัญ
- พื้นที่การแสดงออกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเช่นการจัดงานที่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการรณรงค์การแต่งกายตามกลุ่มชาติพันธุ์ การประกวดการออกแบบชุดชาติพันธุ์ให้มีความร่วมสมัยเพื่อบริการให้นักท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่ระลึก

3. นโยบายทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นสินทรัพย์ร่วมของชุมชน

โลกาภิวัตน์ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหลายอ่อนแรงลงและกลายเป็นหน่วยของการผลิตรวมถึงความรู้ ภูมิปัญญาต่างๆและทรัพย์สินส่วนรวมที่เป็นธรรมชาติโดยกลุ่มคนเหล่านี้รักษาไว้ได้ถูกนำไปเป็นทุนที่ซื้อขายได้ด้วยระบบต่างๆเช่น การสัมปทาน การจดสิทธิบัตรจากการปรับแต่งภูมิปัญญาชาวบ้านที่สะสมทดลองมาอย่างยาวนาน รวมถึงสมุนไพรต่างๆ ที่เคยเป็นของส่วนรวมกลายมาเป็นของส่วนตัวของกลุ่มทุน

แนวทางการสร้างทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นสินทรัพย์ส่วนรวมจึงเป็นสิ่งสำคัญโดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

- การจดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากดอยแม่สลองเป็นพื้นที่ที่มีความสูงในรับที่เหมาะสมทำให้มีผลผลิตที่มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น ชา กาแฟ แต่ยังไม่มีการจัดการเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ควรมีการจัดการศึกษาเรื่องนี้เป็นการเร่งด่วน
- การรวบรวมจัดทำหนังสือรวบรวมสมุนไพรและการรักษาพื้นบ้านเนื่องจากเป็นพื้นฐานการรักษาเบื้องต้นในชุมชนที่ประหยัดและเป็นส่งบ่งชี้ว่าปนของภูมิปัญญาชาติพันธุ์ดั้งเดิม
- การสร้างทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นส่วนรวมเช่นการผลิตสินค้าของที่ระลึกหรือ อาหาร เช่นหมั่นโถว หรืออาหารที่ทำจากใบชา เป็นต้น รวมถึงคำว่า “แม่สลอง” ให้เป็นคำเฉพาะขึ้นมา

โดยการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสามแนวทางและรายละเอียด ดังนี้

สินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ "GI" (Geographical Indication) ในยุโรป EU มีนโยบายคุ้มครองสินค้าและส่งเสริมคุณภาพอาหาร ผ่านระบบ GI ปัจจุบันมี 3 ระบบ ดังนี้

1. การคุ้มครองตามแหล่งกำเนิด (Protected Destination of Origin : PDO) "Produced, Processed and Prepared" ในพื้นที่ของแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ๆ เท่านั้น
2. การคุ้มครองตามภูมิประเทศที่ผลิต(Protected Geographical Indication : PGI)
3. การคุ้มครองตามวิธีการผลิตที่เป็นไปตามประเพณี และความชำนาญพิเศษโดยไม่คำนึงถึงแหล่งผลิต (Traditional Specialties Guaranteed: TSG)

4.10.4 นโยบายเรื่องการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

พื้นฐานภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เพราะว่าเป็นสิ่งที่สะสมมาอย่างยาวนานจากผลการวิจัยพบว่าศักยภาพด้านการผลิตบนฐานความรู้นั้นมีอยู่อย่างเพียงพอในเรื่องพื้นฐานอยู่แล้วและเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่ทรงคุณค่าแต่ปัญหาใหญ่ด้านการกระจายสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภคเป็นเรื่องสำคัญดังนั้นการจัดการให้เกิดการบริโภคสินค้าในพื้นที่เป็นสิ่งที่ผู้ผลิตได้เปรียบและลดต้นทุน ดังนั้นศักยภาพของพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลองนั้นเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว การสร้างนโยบายเศรษฐกิจการวิจัยนี้เสนอเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการพัฒนาเป็นหลักโดยสามารถสร้างโครงการการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาได้ดังนี้

- โครงการที่พักแรมเชิงกิจกรรมสุขภาพ เช่นการใช้ภูมิปัญญาด้านอาหารและการดูแลสุขภาพ ประกอบการพักผ่อน การออกกำลังกาย
- โครงการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เช่นการพักแรมระยะยาวเพื่อการเรียนรู้ภาษาจีน การเรียนรู้การผลิตชา การเรียนรู้การผลิตกาแฟ การเรียนรู้การทำอาหาร การเรียนศิลปะ ดนตรี และการขับร้อง และการเรียนรู้งานหัตถกรรม

- โครงการสร้างของที่ระลึก ซึ่งควรร่วมมือกับกระทรวงวัฒนธรรมที่มีศูนย์บัลลารไทย (เชียงราย) หรือโครงการศิลปะ เพื่อสร้างสินค้าและหัตถกรรมของที่ระลึกที่มีการออกแบบจากมืออาชีพ ซึ่งจะสามารถช่วยเหลือกลุ่มคนที่ไม่มีความสามารถทำได้เช่น กลุ่มลัวะ ที่มีความสามารถเรื่องหัตถกรรมอยู่แล้ว
- การพัฒนาระบบการออมและการพัฒนาสินเชื่อระยะสั้นเพื่อการลงทุน เช่นธนาคารหมู่บ้าน และพัฒนาให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบการออมและสินเชื่อ
- การสร้างอุปสงค์ (Demand) ในสินค้าผ่านอุตสาหกรรมวัฒนธรรม เช่นการสร้างภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสินค้าบนดอยแม่สลอง การแต่งเพลง การตีพิมพ์ หรือการใช้โซเชียลมีเดียต่างๆ เพื่อให้เกิดการสนใจในการเข้าใจในสินค้าและประวัติความเป็นมาของสินค้าอีกทางหนึ่ง

4.10.5 นโยบายด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นสำคัญทั้งที่เป็นเรื่องเร่งด่วนและเรื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งควรมีนโยบายที่สำคัญดังนี้

- นโยบายเรื่องผังเมืองแม่สลอง เรื่องการกำหนดเขตการทำกิจกรรมต่างๆให้ชัดเจนเพื่อสร้างระบบรองรับให้ทันกับการขยายตัวของชุมชนรวมถึงเรื่องภูมิทัศน์เมืองที่อาจต้องกำหนดรูปแบบอาคารที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและการอนุรักษ์อาคารเก่า โดยเฉพาะบ้านสันติคีรีที่ได้รับการสำรวจและขึ้นทะเบียนชุมชนเก่าในเขตภาคเหนือจากสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- นโยบายเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำและการจัดการแหล่งน้ำ ซึ่งการปลูกขานั้นเป็นพืชที่ต้องการน้ำมาก ดังนั้นการแย่งชิงน้ำเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและจะทวีความรุนแรงขึ้นในอนาคต การแย่งน้ำกิน น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตรควรมีการวางแผนอย่างชัดเจนและเป็นเรื่องเร่งด่วน
- นโยบายเรื่องการใช้ที่ดิน หลังจากที่ดินหน่วยงานกองบัญชาการกองทัพไทยได้มอบที่ดินให้กับกรมป่าไม้ในการแบ่งที่ดินเพื่อการปลูกป่ามีอยู่อย่างชัดเจนแต่เมื่อเวลานานเข้าได้มีการบุกรุกแผ้วถางป่าที่ปลูกไว้เป็นอย่างมาจึงต้องมีการสร้างความร่วมมือในการปลูกป่าอย่างต่อเนื่องในพื้นที่เป็นระจำทุกปี ถึงแม้ว่าความต้องการที่ดินทำการเกษตรมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นแต่การส่งเสริมให้ปลูกพืชที่ใช้พื้นที่น้อยและให้ผลผลิตที่มีมูลค่ามากแทน ที่สำคัญคือพยายามลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดเพื่อขายส่งโรงงาน
- นโยบายเรื่องขยะและน้ำเสีย ควรกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่โดยตรงนั้นเข้ามาจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วมและผู้ผลิตเป็นผู้จ่ายในการกำจัดขยะและน้ำเสีย

Executive Summary

1. Background

The Royal Project Extension Area of Mae Salong in Mae Salong Nok sub-district, Mae Fahlaung district, Chaing Rai province. The project covers the area of 64,927.56 Rai which comprised of 3 sub-districts in 2 districts. The target area of the project was comprised of 25 groups of Bann, 15 Moo Bann which having 2003 households in with 16,620 persons in population. Among this population it can be divided in 8,537 male and 8,883 female. The average population density per square kilometers is 136: 1. Most of population are ethnic groups which comprised of 49.18 percent of Akha, 25.41 percent of Chinese Yunan and other 6 ethnic groups. They are Thais from flat land or plateau, Thai Yai, the Yao, Lahu and Lisu. Each ethnic group has her own specific and diversity of local wisdom and knowledge including the differences in culture, custom and rite which leading to the differences in the way of living and lifestyle of those people.

In addition, at the highland with the long-time relationship of those people which having activities and interaction in which assimilating among those groups, establishing ethnically territory and emerging new social class structure. This shows how society changing in the area of Doi Mae Salong. It is obviously that there is no single ethnic group living there anymore and most of all they are together as citizens of the Kingdom of Thailand. They have rights and duties as citizens of the Kingdom of Thailand.

Mode of production in highland of Doi Mae Salong has been continuous changing and developing in the way of utilizing agricultural land area integrating with the high degree of development and changes in term of for living to economic and wealthy including introducing service business and tourism such as shop, accommodation and restaurant. All these business are based on ethnicity which relating to long-time relationship among various ethnic groups. There is still the concerning issues in an aspect of living conditions such as poverty in the area, inappropriate chemical use in agricultural producing system, agricultural land erosion, new land area evasion for earning and living, conflict in natural resource consumption and the social issue problems in the future.

Highland Research and Development Institution (Public organization) has the important mission in supporting research and task developing of the Royal Project as the same time expanding the project operation to other main highland areas in Thailand in order to make use of the project work to suit each certain concern in those areas accordance to the society and the economy of each local area. To gain sustainable development, to encourage self-independent, to integrate the Royal Project knowledge and local wisdom, to support community innovation and to support river source preservation are the issues to be aware and concerned. Thus it is necessary to have a study of knowledge, local wisdom and lifestyle of 8 ethnic groups in the expansion part of

the Mae Salong Royal Project. By doing that it can support communities to have their ability to solve their own problems in accordance to the sociological and cultural contexts.

2. Objective of the Study

2.1 To study the state and the development of knowledge, local wisdom, social and cultural relationship among ethnic groups in the Royal Project Extension Area of Mae Salong

2.2 To study mode of living and local economic of ethnic groups in the Royal Project Extension Area of Mae Salong.

3 Scope of the Study

3.1. Local and historical data, the state of cultural and custom changes and the local wisdom and knowledge of 8 ethnic groups in the Royal Project Extension Area of Mae Salong..

3.2 Population structure and local economic situation of 8 ethnic groups in the Royal Project Extension Area of Mae Salong.

3.3 Status and ethnicity changing within own ethnic group of community and among ethnic groups of communities in the Royal Project Extension Area of Mae Salong.

4. Geographical Area of Study

Community area in this project study is the area of communities under the Royal Project Extension Area of Mae Salong in Mae Fah Luang district, Chiang Rai province. They cover in three sub-districts ;Mae Salong Nok, Mae Salong Nai and Patueng. It includes 15 Moo Bann which dividing as following ;

13 Moo Bann in Mae Salong Nok sub-district namely Bann Santikriri, Bann Ahlae, Bann Laosin, Bann Tat, Bann Pakasookjai, Bann Klang , Bann Arbae, Bann Pasamakkee, Bann Panasawan, Bann Maechan Luang, Bann Jiangjasai, Bann Maisanti and Bann Tongjasai.

1 Moo Bann in Mae Salong Nai sub-district which is Bann Ahmeh.

1 Moo Bann in Pa Tieng sub-district which is Moo Bann Santisook.

5. Study Result

This research study is to study the knowledge, local wisdom, and community lifestyle in the area of the Royal Project Extension Area of Mae Salong. The study utilized a qualitative method. Data were collected in the area of Mae Salong Nai sub-district , Mae Salong sub-district and Patueng sub-district. Some part of the study focused on lifestyle of 8 ethnic groups of people. It took one year to complete the study in 2015. The objectives of the study are to study the state and the development of knowledge, local wisdom, social and cultural relationship among ethnic groups and to study their mode of living and local

economic of these ethnic groups which they are living in the area under the Royal Project Extension Area of Mae Salong.

It found out that the physical area of this study was transferred from military use to Forest Department in 2010. There are several and diversity of ethnic groups of people living in the area. It was also found that the changing in local wisdom and knowledge was for supporting the structure of the area to become tourism area in which having complete production and consumption cycles within the area as the same as to be able to conduct foreign trading. By doing that each ethnic group having her own relationship in term of production through social institution that can be classified in aspects of marketing, politic, religion, and relative. The result of the study shows that the extension of knowledge of the successful factors of the area in various aspects such as the environment, aesthetics, management and analysis, knowledge ability to use tourism to drive community development..

The recommendation of the study in term of the development policies are that the policy of citizenship granting permission which can be the production capital , the policy towards multi-cultures in providing social space for every ethnic group for the production sustainability production and the policy of intellectual property for the social capital both in terms of intellectual property and a new creative product.

To summarize the result of this study according to the objectives of the study as follow.

Objective 1. To study the state and the development of knowledge, local wisdom, social and cultural relationship among ethnic groups in the Royal Project Extension Area of Mae Salong

1. Knowledge and wisdom changes : selection from land capital

It found that in the area of the Royal Project Extension Area of Mae Salong, the state of the knowledge of each ethnic group has obviously been changing in social structure. From the whole situation, various ethnic groups had developed their own knowledge and wisdom in the direction of being urbanization significantly. Most obvious and important factor of that was the area development to emphasize on mainly tourism purpose. It is due to the lay down weapon policy and the Royal Thai Army assistance during the cold war period. It led to the

opening of Doi Mae Salong area as the same time it was under taking care of soldier. However, it is noticeable that there was no other successful area like Doi Mae Salong in the way of having a policy of setting up the area into tourism spot. It can be said that this is owing to the earlier policy of setting up this area to be the tourism spot by the Chinese soldier leader.

To establish the area into the tourism spot can be considered as a success task of the group of Chinese Yunan which Most of them are descendants of ex Chinese soldiers. It help them to be able to maintain and to be Chinese and build up the relationship to the state for gaining socio status recognition finally they became the leader among other ethnic groups in the same own area. Most of the other initial ethnic groups of people became workers in the area due to all of the land is under soldier utilization. So the mainly factor of source of living is land capital which is mainly belong to Chinese. Since agricultural for living is the most important issue for the ethnic groups in Doi Mae Salong area, as the same time Chinese people are no longer being soldier any more, It can be concluded that social relationship will be changed accordance to agricultural land used for living which can be classified into 3 periods of times as follow.

The first period: from gun to hoe and shovel

It was the period of Chinese ex-soldiers gained a plot of 15 Rai of land for their own living uses but they did not have any experience in agriculture, they hired ethnic groups of people as workers which leading to the migration of other ethnic groups in the second period of time.

The second period : the development of the area to tourism spot

The migration of various ethnic groups to live in Doi Mae Salong and making use of soldier land creating the area full with various and diversity of ethnic groups of people. However the leader of each village having a good relationship with the leader of Chinese ex-soldier.

The third period: from Soldier- land use to be released

After the year 2010, the land under soldier utilization was released and transferred to the Forest Department, during the process of this research conducting, it was considered that it was the time of land releasing from group of Chinese ex-soldiers to the state land management. Most of land became the land under special issue permission for agricultural purpose. It was called Sor Por Kor which can be classified as an asset and capital. It was in the process of being used as mortgage to borrow money from the Agricultural Bank. It would lead to the situation of changing the land owner. This kind of situation was increasingly as well as the increasingly of the National Forests evasion. This is the current situation which facing of the Royal Project Extension Area of Mae Salong.

2. Social System : Land Citizenship and Being Chinese with Ethnic Wisdom

All those mentioned above factors are related and bonded to the Chinese group through mode of production based on land as a major resource use . As the same time the demand to have a nationality for having the rights to access to the state welfare and being acceptance as Thai citizenship making other ethnic groups closely tie to being Chinese. Their knowledge and wisdom were changed and adjusted to being Chinese, moreover, language used in the area is mainly Chinese. It is necessary for other ethnic groups of

people to have a skill in Chinese language as it is the medium for working in Doi Mae Salong. It is call “ being Chinese is helping and building up “ the social system”. The space of this research found out that structure of ethnic group having a layer and space as following.

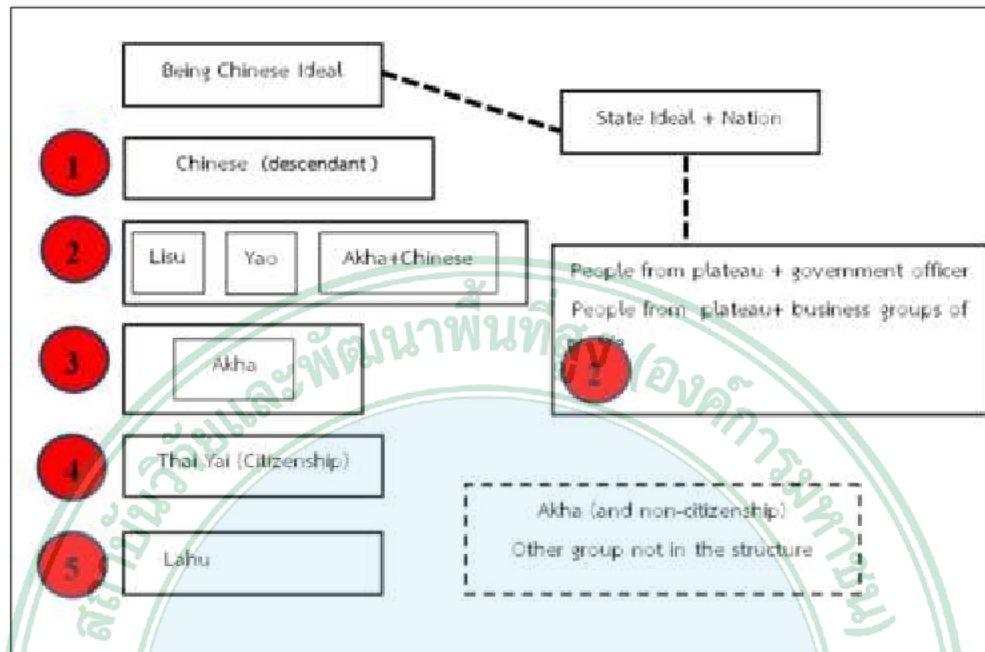

Figure 1 Social layer Structure of Group of People in the area of the Royal Project Extension Area of Mae Salong

From figure 1 It shows the social system layers which having main factor is “ being Chinese Ideal “ which is comprised of being Chinese , land, nationality and Chinese language. But the most important point is that being Chinese is not only in aspects of culture but also including system of relatives and descended from Chinese.

Among the ethnic groups of people who do not have nationality, they can not access the production resources as the same as the others who have one. They are not appeared in the social structure. These groups of people have tried very hard to build a relationship with other social groups of power, for example, some NGOs. It found that there are still some assistance to stateless people in Bann Paka Sookjai. Even if they do not yet have nationality, but they can be still maintain their living condition well in the area and even be able to access to state welfare as stateless people through the operation of NGO. In some cases, they live in an area which is not in the area of NGO operation, these people can get assistance from some state agency which it does not require any nationality document such as the groups of the ethnic people who working for the Royal Project Extension Area of Mae Salong, they can work and earn to support their family well.

This research study can explain that the effort to the development by using the ethnic as the mean of the study is not appropriate for the area with some complexity, relationship related to power with the superior ethnic group and relationship to the state. The study found that even some ethnic groups of people once they were granted to be Chinese status, they could be able to become to the initial status of ethnic group they belong to when they finish their Chinese blood-relationship with the family. For example in the case of Mrs. Wimol, she was once a wife of Chinese, when her husband was passed away and she did not obtain or inherit any production resource from her late husband. She became stateless person and became Thai Yai as her initial status before getting married. So being Chinese is definitely bonded to other production resources. Even Mrs. Wimol had her own wisdom as the same as other Chinese, but it could not help her to become Chinese. Her son is Chinese, lived in Taiwan and did not take care her. It was proved that the factor of having blood relationship as a family cannot make her become Chinese.

In other case, the leader of Bann Mae Terh, he is an Akha. He had complete qualification to be Chinese but when he was not in blood lineage from his father, he could not be Chinese. He still be an Akha and living in Akha village. So it can be said that being Chinese as in blood lineage from his Chinese father but it cannot make son become Chinese. if the son does not take care her in the same area and even if there are multi nationality (in the case as of from Thailand and Taiwan). It cannot be able to help her to become Chinese. In the village where Lua people living, People in the village officially are Lua but if there is some interview or conversation with them, it can be found that they are Chinese. It shows that being ethnic is too complicate to be used as a unit of managing and developing. It is also it cannot make any conclusion that which area belong to which ethnic group because in the village there are various and diversity of ethnic groups.

Ethnic wisdom had been changed correspond to the production ideal and the being Chinese for example the knowledge of taking care pregnant woman and child healthcare In Akha group, there was knowledge and wisdom in cultivation vegetables and fruits, they could make use of local wisdom for tourism and food. The important factor in cultural and wisdom changing is transferring in religion which make initial believe decline.

3 Consumption saving and debt burden

The study of the people consumption in Doi mae Salong which is in the area of the Royal Project Extension Area of Mae Salong., It found that in the certain group of people, the consumption and the production did not go in the same direction. That was, in the Chinese Yunan group which is in this study called “aesthetic in producing” is derived from the concept of the issue of labor relationship with production that is labor is a capital of the factory. They produce the products they have never used which having higher price than their wages they earned. There were many people who gain extra from those products.

Living life of workers is not much meaning than their own wages, if they want to gain more wages they have to exploit their own labor.

Chinese Yunan who grows tea to be able to explain and enjoy telling the story of tea culture and tea heritage which having a long history for many thousand years. But there are many people do not behave the same like that, their satisfaction on living only on wages from production they do not know what they are doing and do not know which part they are in the cycle of the marketing. They have never consumed what they had produced. This is the concept makes Chinese is different from other ethnic groups in the area of Doi Mae Salong. Those ethnic groups of people did not have “aesthetic in producing” like Chinese Yunan. They could not be able to explain what they had produced. as the words said “consume whatever they grow, grow whatever they consume”.

Debt Burden and Saving

In this study, debt burden is referred only to debt burden in formal system. It found that the situation was not in critical state owing to lending and borrowing are through Village Fund and Village Banking System (Mainly for saving). Village Fund is a small scale in which is more useful than being in debt in a long term period. It help create capital fund to the household. But there is a threat existing, that it is the long term of money lending and borrowing from private business company. The card was issued as for a personnel having a status with number 6 which can be used for automobile hire purchase and for borrowing from the Agriculture Government Bank. After the year 2010 the land license became the special

document called “Sor Por Kor” and can be used as mortgage for the bank guarantee which causing a large portion of debt in a long period of time and become a problem in the future.

Objective 2. To study mode of living and local economic of ethnic groups in the Royal Project Extension Area in Mae Salong.

Local economic situation Mode of production Relationship

The complexity of the relationship among ethnic groups in the area of study which consequence of the objective no. 1 of this study creates the specific characteristics of this local economic situation. It covered that in the area of the Royal Project Extension in Mae Salong, the village unit cannot be used as the unit of the study due to the production system and economic system were not based on the village territory as referring to the area of the study. This research study purpose the structural relationship production system within the area which having the components as following figure.

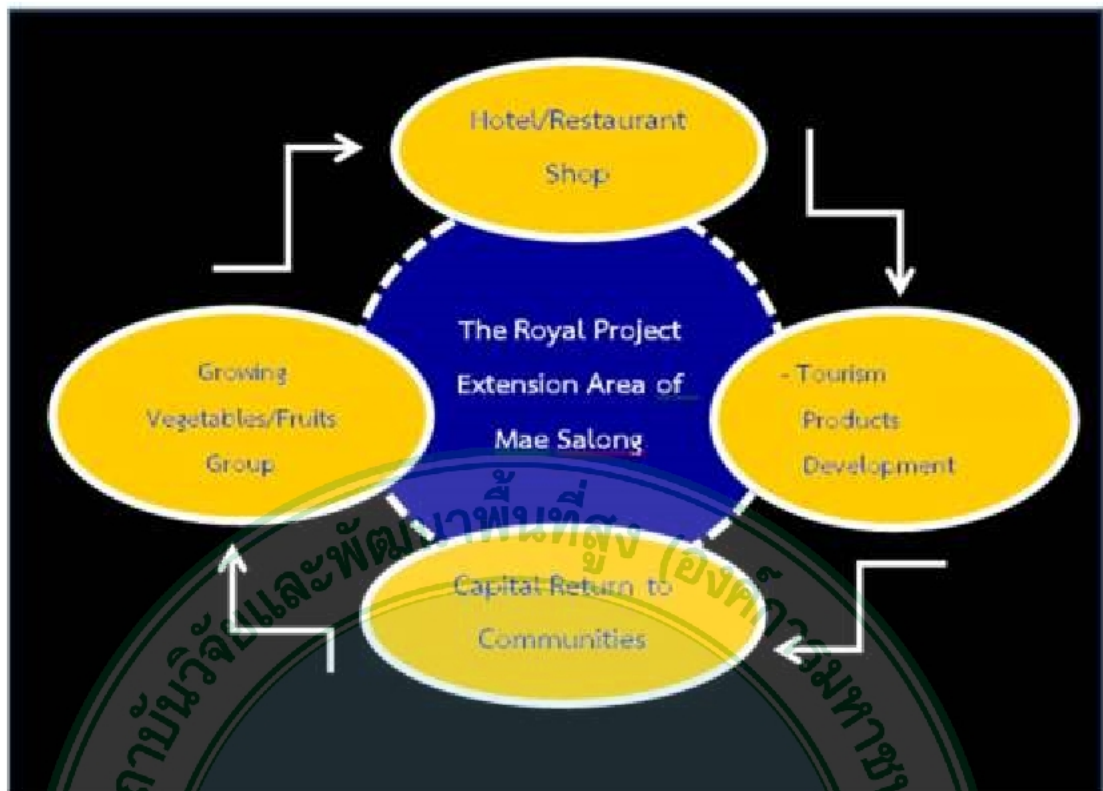

Figure 2 Production Relationship in the Royal Project Extension Area of Mae Salong

The study result found that the production and distribution cycles in the Royal Project Extension Area in Mae Salong can be the area in which self-independent in aspects of marketing and well demand generating especially in its own area as this area having its own identity in term of being a tourism spot. In addition, there are continuing in tourism knowledge and products developing of this area which have been inherited and shared for a period of time. It is also having products related to tourism like tea. It can become a famous and well known product. However, from agricultural historical in the area. It was found that there were many failure in agriculture for example , growing various cold -climate vegetables. It was because the group of Chinese did not have enough understanding in vegetable cultivation and agriculture. There was no market to distribute the products and Chinese Yunan did not consume them in daily life. But there was a success in growing tea in Doi Mae Salong and there was a market to absorb the product. Tea consumption is a culture and lifestyle of Chinese people. They give a high value to tea drinking. Tea production was under operation of Chinese groups which were Chinese descendants of ex-Chinese soldiers that why when there were some Chinese who migrating back to the area , they had to adjust not growing tea and tried growing coffee which was started by Akha people. They can earn a very good price especially at the present. However, coffee growing around Mae Salong area are just farmers who just only growing coffee.

They do not have knowledge related to coffee. It can be considered as lacking of “coffee knowledge and coffee wisdom” and “coffee taste”. They could not explain about kinds of coffee they growing, which kind of coffee considered as a good kind of coffee and existing in which part of the world. Most of all they could not explain about coffee taste. All those matters mentioned cannot compare to the Chinese when they growing tea. They could be very well in explaining thing related to tea matters. The success story of tea wisdom and knowledge can be a good example for other plants growing owing to tourist coming to Doi Mae Salong they need . “aesthetic experience ” in this area which could help to generate income and circulation of capital within in the area. It was a ”tourism for development” than aiming at the only money. For ethnic group “,Lua” , although they did not have any land, this was not a burden for this area as workers are needed in the service sector. At the end they themselves can become the owner some of the service businesses. They are the people who quickly drive agricultural products to consumer in the area.

The Success Factors for Sustainability in Production

The success factors of the Royal Project Extension Area in Mae Salong from this study having many factors as follow.

Environmental Factor

Environmental issue is the most important issue which will create the sustainability in the highland area. It is the globalization issue focused on any commodity which causes no damage to environment. Moreover the area in Doi Mae Salong is the river source, so that the first priority is to build up and maintain forest in sustainability way through plant cultivation by using the space area in which is concerning on the high productivity and as the same as the high price, including concerning on the issues of environmental health after harvesting. Environment in this context is including the geographical issues and natural disaster such as earthquake, a crack in the ground, soil erosion causes from wrong cultivation. So the highland knowledge and development, especially in term of construction needed to be seriously concerned.

Aesthetic Factor

This factor considered to be a strength point of the Royal Project Extension Area in Mae Salong which can be classified as following two approaches.

- 1 Doi Mae Salong ‘s scenic beauty is considered as an advantage in term of a tourism spot.
3. Various and diversity of ethnic groups of people are amazing colors in the way of mode of living and lifestyle which makes aesthetic experience to tourism and tourists.

Factor of Analysis and Management Unit

In this study, it found that the unit of analysis and management for the Royal Project Extension Area in Mae Salong is not the village or ethnic groups of people. But it is the production system in the area that relating or connecting to various groups of people in the area. The factor can be described in term of from agricultural products to tourism sector and income distribution to people in service industry.

Agricultural products can be divided in 3 levels ; the first. The products for consumption within and among communities in Doi Mae Salong, the second, the products for tourists; the third, the products for exporting. The ethnic groups of people are scattering into these 3 levels. The analysis unit is the critical factor for sustainable success.

Factor of Knowledge and Wisdom Prosperity

This factor derived from the study result of tea production and distribution which came from Chinese wisdom. The study found that how the local wisdom and knowledge was able to promote the value of their own agricultural products and to gain recognition. The Chinese people are able to integrate the tea product, food, and Chinese language which is the Chinese's way of life to explain to the consumers on the value, the taste and the appreciation. It can be said that they can create the demand for the products. Whereas, the other ethnic groups of people, Akha who grows coffee as the main product but their daily life of living, they do not drink coffee. So to make coffee become one of the things in their daily life of ethnic groups, understand and know their own product very well. They can be able to explain on coffee's taste as the same time there are other agricultural products that seem to have no value in themselves such as peach, prune, grape fruit and strawberry etc. to create knowledge related to those fruits including the hygiene and safety issues which is under the certain quality assurance and safety standardization from various organization. These mentioned matters are some a part of knowledge and wisdom prosperity in Doi Mae Salong area. In summary, it can be said that ethnic groups not only sell their own agricultural products but also they sell ethnic knowledge and experiences related the products.

Optional Models on Sustainability of Product Creation on the Highland

1. Tourism for Development

Tourism for development is the tourism pattern which is not mainly focused on revenue gained from tourism sector but rather emphasized on human resource, people and area development. The revenue is the second priority. Further than that concerning on the sustainability issue.

On the issue of product promoting and supporting in various area always raised as a question such as the question of the market, the customer, and the price. But in the area of Doi Mae Salong, tourism is the drive to help in product distribution very well into various tourism spots in the area. However, the study found that If Doi Mae Salong can be successfully create her own space identity as the a model of tourism spot in which her agricultural products having the qualification of the difference from others, health safety and good for health and it can be perceived by tourist. It will increasing in demand from tourists in the area. At the end it will encourage the quality in agricultural products with health and safety concerned in the area as the whole. It is proved that the pattern of tourism development to drive together with production cycle derived from ethnic groups' wisdom.

This pattern of tourism development having these following guidelines..

Environmental Sustainability Creation

The agricultural production and framing in Doi Mae Salong have to be a natural farming, mainly concerning on farming without poison or toxic. In this way the strength from the operation of the Royal Project Extension Area in Mae Salong can assist in this sector very well in which producing the health -safety agricultural products and managing the agricultural land with plant rotation to avoid overlapping to other people's products in the area. In this way it will make tourists to have their confidence on the products.

The most assistance needed for agricultural on the highland is water management for cultivation and tourism. It is also the issues of the wrong use of land on highland ; concerning on the construction and buildings, the natural disaster prevention and soil erosion etc. needed to have some assistance.

Sustainability on Human Capital and Wisdom

To the mode of production extension to “aesthetics production” in which comprised of the knowledge and the systematic source of knowledge together with to understand and to appreciate of being ones' ethnic group of their own self in order to create the meaning through local wisdom. It shows that human capital is the most vital capital and there is yet some people cannot be Thai citizenship. This is the issue of management.

Management Issue

It should be noted that, there have to changes in the attitude of government officers and NGO workers towards the issue of the clarification of people according ethnic groups in the area in the way that it will not be appropriate any more. It should be replaced by classifying them according to the mode of production in daily life. That it is owing to tourism having to have a complete cycle as of tourism product, service, and infrastructure related to. The ethnic groups of people may not work completely in the cycle or some of them may work better in the service sector such as Chinese and Akha having

their own space of tourism products, Akha, Lisu, Thai Yai, and some of Chinese may produce agricultural products and tourism products, Lua and people from flat area may work in service sector etc

2.Agriculture become an Institution

Agricultural product and working in Doi Mae Salong area can be considered as social capital which embedded in human and which having continuing developed and taking long period of time. It can be right or wrong in the process of development and accumulation. It is an experience together with the ethnic wisdom accumulating for a long period of time. However, There is increasingly recognized and accepted it as an institution as follow.

- Creating the products that are recognized by public in various levels through the competition both national and international levels
- Establishing trade association, agriculture association connecting to international networks which Doi Mae Salong can gaining comparative advantage as it can be able to connect to the international networks in People's Republic of China and in Taiwan.
- Establishing a trade emblem for small entrepreneur for the purpose of customer loyalty to the product.
- Establishing a logo to the producers and farmers of the Royal Project Extension Area in Mae Salong for the purpose on the product assurance.
- Establishing the mechanism to have an added value to the agricultural products for example, agricultural food processing, souvenir, bakery, food and fruit preservation product with neat and attractive packages, and with the taste improvement to suit the customer need. It is also should establish a competition and reward for these products.
- Encouraging and supporting the starting up entrepreneur in the area to equippe them with the ability to work in the situation of globalization based on local wisdom.
- Studying and preparation for the registration of Geographical Indication (GI) of the agricultural products in order to add value to these products such as tea and coffee etc.

Policy Recommendation

From the research study of Knowledge and Wisdom of Ethnic Groups in The Royal Project Extension Area of Mae Salong , There are some recommendations related to policy as following.

1. Policy of the State citizenship

State citizenship considered as a capital resource in term of production due to the state citizenship is dealing with live and property security. From the study it found that this is not the case as the stateless people, they still can access to the state welfare system very well, but the problem is that at the present ,they need further than welfare access, they need to participate in the political system in every level. Moreover, they can be able to travel and commute to everywhere, to be easily making a business negotiation among other business groups if they were state citizenship and finally to be able to access to justice system

So, The development in the area cannot be in progress and cannot be sustainable if these groups of people can be one of the unit as social capital. According to the statistic , it shows that only 49 percent is the people who obtaining state citizenship in this area.

To push forward to have this kind of policy, it may not be the responsibility of the Highland Research and Development Institution (Public organization), but it can be done by some kind of cooperative and synergistic with other NGOs in the area including at most cooperative working with some government agents on the issue of the policy.

2 Policy on Multi-cultures

Being state citizenship cannot just only be by law, but be by culture as well. That cause cultural regression of each ethnic group. The state has been establishing some kind of the mechanism to assimilate various groups of people under one state cultural system. That makes ethnic groups of people have to adjust themselves to assimilate to state culture.

In the area of Doi Mae Salong , it is facing with the critical situation on culture, that is, from the study, it covers that cultural assimilation having in two directions. One is that it is the situation of ethnic groups facing with Chines and the state cultures. The other is that the decreasing of the diversity of ethnic group's cultures.

Guideline for pushing forward the policy of multi cultures in the area, in general to establish cultural space in 3 areas as follows.

- Historical space of the ethnic groups , providing and allowing the accessing and reproducing history on each of ethnic group in the area including cultural and wisdom matters. To do so there may have a physical place such as cultural center or

museum. These places can be operated by private organization or local administrative office. They can also be the place for tourism.

- Contemporary culture space. To let the ethnic groups of people having their own identities through music, song or in document, book, novel include social medias. are to establish their identities as a belonging to the area as well as being the owner of the area. By doing this through contemporary culture can be one part of the contemporary tourism.
- Physical space for arts and culture in various forms such as events with focused on cultural diversity or campaign and promote on ethnic costume or establish the competition on ethnic costume designed for the purpose of producing as a souvenir to tourist.

3. Policy on Property Intellectual as Common Community Property

Globalization causes the weaken to ethnic groups by making them become a unit of production include the fact that their knowledge and wisdom and their common natural properties they have been kept became capital traded through various systems such as contracting, patent of the long-time accumulation of their knowledge and wisdom modification. It is also herbs which use to be the common property became private properties of the group of business ventures.

So common intellectual property establishing is important and having guidelines as following.

Registering Geographical Indication (GI) of the agricultural products .Due to Doi Mae Salong is located on highland area with specific characteristics which is suitable for specific products with specific qualification such as tea, coffee. There is not yet any management system to handle the issue of Geographical Indication. It necessary to have an emergency attention on this matter.

- Collecting and recording all herbs and domestic curing method which are the local and fundamental ways of curing in communities. They are all costing less and they are the indicators of the initial ethnic wisdom.
- Establishing intellectual property to become common intellectual property for example, souvenir, food such as Chinese bun, food related to tea leaf etc. including the word “Mae Salong” can be identified as specific word.

Intellectual Property can be classified into 3 ways as follow.

Product or commodity which specific indicated based on geographical origin called "GI" (Geographical Indication). In European Union countries, there are 3 systems of IG which are covered product and food quality.

1. Protected Destination of Origin (PDO) refers to protect the product produced, processed and prepared in the only specific geographical area.

2. Protected Geographical Indication (PGI) refers to protect the product which specific indicated based on geographical origin.

3. Traditional Specialties Guaranteed (TSG) refers to protect the product produced by traditional and specialty method no matter where its original produced

4. Policy on Economic Development

Fundamental Wisdom of Ethnic groups is very important to policy making. It has been accumulated for a long period of time. The result study found that the potential of the production based on enough, existing and fundamental knowledge base. It is also an valuable intellectual property whereas the main problem is that how to distribute product to customer. It is also as an important issue needed to gain attention, so that distributing and establishing the demand for products can make producers gain competitive advantage and cost reducing. Thus the area in which under the operation of the Royal Project Extension Area of Mae Salong has tourism potential, to establish the economic policy, this study purposed, is to use mainly tourism for development. By doing that is to establish tourism projects for development as follow.

- The project of overnight stay with healthy activities. It is the project going with using wisdom and knowledge on food and health care together with relax activity and exercise. such as offering.
- The project of excursion and learning. It is program for long term of staying with learning programs in Chinese language, tea producing process, coffee production, cooking, arts, music and singing and handicraft.
- The project of souvenirs production. This project should work and cooperative with the Ministry of Culture which having the center in Chiang Rai province called “Ban Dan Thai Center” or “Bang Sai Royal Folk Arts and Crafts Center”. These 2 office have professional design to give assistance in designing. This project will help Lau to have an opportunity to work and earn for their living. These people have this skill already.
- Developing saving system and short -term credit for investment such as the village banking system. As the same time, developing confidence in saving and credit system.
- Establishing demand for product through cultural industry such as producing movie related to lifestyle and products in Doi Mae Salong. Song composing , publishing or social media can be introduced for the purpose of product appreciation and product history perception.

5. Policy on Environment Development

Environment is an issue both important and emergency . It is the issue of the present and the future. There should be the following policies.

- Policy for town plan of Mae Salong. This policy is to set up the activity zone for the purpose of supporting the community expansion and the landscape of the town. Architecture of the building has to be correspond to culture and the old building preservation especially at Bann Santikriri which had been surveyed and registered as an old community in the North from the Office of Policy and Planning for Natural Resources and Environment, Ministry of Natural Resources and Environment.
- Policy on water resource management and water source management. Since tea cultivation consumes a large quantity of water. The conflict and fighting for water using is still happening and become stronger in the future. It is necessary to have a clear and urgent plan for water consumption and cultivation.
- Policy of land use. After the Royal Thai Army transferring land in Doi Mae Salong to the Forest Department, there was a clear plan for foresting. When time pass by , there are some evasion and forest destroying , so there has to be continuing cooperative in plantation in the area annually. Even there is some increasingly land demand for agriculture, but the supporting community to grow plants which using a small plot of land as the same time has the high value in term of money. The most important issue is that to try to reduce the area to grow maize for industry.
- Waste and dirty water Policy. It should encourage the office of local administrative which having directly responsibility to involve and manage it efficiency. Establishing cooperative in communities and producer should be the person who pays for waste and dirty water.

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง เป็นการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่ตำบลแม่สลองในและตำบลป่าตึงบางส่วน การศึกษาเน้นเรื่องวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ 8 กลุ่มในการวิจัยได้ใช้เวลาในการศึกษา 1 ปี (พ.ศ.2558) โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์และศึกษาวิถีการดำรงชีพเศรษฐกิจท้องถิ่นของชุมชนชาติพันธุ์ในโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง โดยผลการศึกษาพบว่าในปีพ.ศ.2553 พื้นที่ศึกษาได้ถูกโอนจากที่ดินใช้ประโยชน์ทางการทหารมายัง กรมป่าไม้ซึ่งพื้นที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย พบว่าภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงนั้นก็เพื่อให้ระบบของโครงสร้างของพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีวงจรการผลิตและการบริโภคเบ็ดเสร็จในพื้นที่และสามารถทำการค้ายังต่างประเทศได้ โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ผ่านสถาบันทางสังคม คือ ตลาด การเมือง ศาสนา และเครือญาติ งานวิจัยนี้ได้สร้างความรู้ที่ส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จในพื้นที่ คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุนทรียภาพ ด้านหน่วยวิเคราะห์และการจัดการ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาผลการวิจัยยังได้เสนอแนะนโยบายเพื่อการพัฒนา คือนโยบายด้านความเป็นพลเมืองเรื่องการได้สัญชาติที่เป็นทุนทางการผลิต นโยบายด้านพหุวัฒนธรรมเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์มีพื้นที่ทางสังคมของตนเองเพื่อเป็นทุนในการผลิตอย่างยั่งยืน นโยบายทรัพยากรสินทางปัญญาที่เป็นส่วนรวม เพื่อสร้างทุนทางสังคมทั้งที่เป็น ภูมิปัญญาและการสร้างชิ้นใหม่

คำสำคัญ : ชาติพันธุ์, ดอยแม่สลอง , วิถีชีวิต

Abstract

This research aims to study on knowledge base, local intellect and lifestyle of people who live in the area where the extended royal project of DoiMaesalonghas been developed. The research used qualitative study method in the municipalities of Mae salongnai and Patueng, which involves studying in the way of living of 8 different ethnic groups. The study spends one year to complete (during 2015) and focus to evaluate the transformation of knowledge base, local intellect, social relationship, ethical cultures and way of life in the economics of ethnic groups. The result shows significant transformation in knowledge base of ethnic groups since 2010, in order to support the context of tourism industry which has production and consumption cycle entirely within the area, as well as capable of foreign trade. Each ethnic group has the production system which has evolved from different types of social relationship such as market, politic, religion and relative. This research helps building the local knowledge base which impact various domain namely environment, aesthetics, management and wisdom which are driven by tourism.

Keywords: Ethnic group, DoiMaesalong, Lifestyle

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน	2
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	4
2.1 ความหมายและแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์	4
2.2 แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์สัมพันธ์	5
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	8
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย	8
3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย	10
บทที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง	11
4.1 ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน	11
4.2 ข้อมูลโครงสร้างประชากร	72
4.3 วัฒนธรรมประเพณีองค์ความรู้และภูมิปัญญา 8 กลุ่มชาติพันธุ์	73
1. จินยูนนาน	74
2. อาข่า	80
3. ลาหู่หรือมูเซอ	85
4. ไทใหญ่	86
5. ลีซู	87
6. เย้า หรือ อิวเหมี่ยน	88
7. ลัวะ	88
8. คนพื้นราบและคนเมือง	89
4.4 การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน	92
4.5 ระบบความสัมพันธ์และวิถีการผลิตกับกลุ่มชาติพันธุ์	93
4.6 สภาพเศรษฐกิจท้องถิ่นความสัมพันธ์ระหว่างวิถีการผลิตกับวิถีชีวิต	99
4.7 การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ	100
4.8 ปัจจัยความสำเร็จของการผลิตที่ยั่งยืน	113
4.9 รูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างการผลิตที่ยั่งยืนบนพื้นที่สูง	115
4.10 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนา	117
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	121
เอกสารอ้างอิง	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา	3
4.1 ระดับการศึกษาของประชากรตำบลแม่สลองนอก	14
4.2 การถือบัตรประจำตัวประชาชนตำบลแม่สลองนอก	14
4.3 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านอ้งหล่อ	17
4.4 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านอ้งหล่อ	18
4.5 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านอ้งหล่อ (บ้านบริวารหมู่ 1 สันติคีรี)	19
4.6 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านโลจังชล	21
4.7 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านโลจังชน	21
4.8 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโลจังชน	22
4.9 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านอาหะละ	23
4.10 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านอาหะละ	24
4.11 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านอาหะละ	24
4.12 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านธาตุ	26
4.13 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านธาตุ	27
4.14 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านธาตุ	28
4.15 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านกลาง	30
4.16 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านกลาง	30
4.17 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านกลาง	31
4.18 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านอาแบ	33
4.19 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านอาแบ	34
4.20 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านอาแบ	35
4.21 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านป่าคาสามัคคี	37
4.22 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านป่าคาสามัคคี	37
4.23 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านป่าคาสามัคคี	39
4.24 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านพนาสวรรค์	41

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.25 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านพนาสวรรค์	41
4.26 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านพนาสวรรค์	42
4.27 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านแม่จันทอง (แม่เตอ)	45
4.28 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านแม่จันทอง (แม่เตอ)	45
4.29 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านแม่เตอและบ้านแม่จันทอง	46
4.30 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านเจียงจาไซ	48
4.31 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านเจียงจาไซ	48
4.32 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเจียงจาไซ	49
4.33 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านใหม่สันติ	52
4.34 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านใหม่สันติ	52
4.35 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านใหม่สันติ	53
4.36 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านตงจาไซ	55
4.37 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านตงจาไซ	55
4.38 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านตงจาไซ	57
4.39 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านอาหม	59
4.40 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านอาหม	59
4.41 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านอาหม	60
4.42 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านเฮโก	62
4.43 ปฏิทินการปลูกพืชหมู่บ้านเฮโก	62
4.44 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเฮโก	63
4.45 ข้อมูลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หมู่บ้านหลอโย	64
4.46 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านหลอโย	65
4.47 สรุปเวลาการตั้งถิ่นฐาน	72
4.48 จำนวนประชากรในการวิจัยตำบลแม่สลองนอกบางส่วนของตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง และบางส่วนของตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย	72
4.49 องค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน	90
4.50 วงจรประเพณีประจำปีที่เกิดขึ้นในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

5.1 แสดงสถาบันทางสังคมของพื้นที่วิจัย

หน้า

126

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มภาษาจีน	75
4.2 กระดุกสัตว์ที่ใช้ในการผสมสมุนไพรรักษาโรค	83
4.3 กระดุกสัตว์ที่ใช้ในการผสมสมุนไพรรักษาโรค	84
4.4 ตัวยาที่สำเร็จแล้วใส่ซอง	85
5.1 แสดงลำดับชั้นในโครงสร้างทางสังคมของพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง	123
5.2 แสดงระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง	125

